

Kerygma og kontekst i misjonsforkynnelsen

Om «fremmedhet» som kriterium i misjonsforkynnelsen

AV JOHANNES BORGENVIK

Et grundig kjennskap til konteksten er en viktig forutsetning for enhver skriftfortolkning både i den historiske eksegeses og i forkynnelsestjeneste. Med *kontekst* i engere forstand mener vi den begrepsmessige og teologiske sammenheng et bestemt skriftavsnitt el. en perikope står i. En kan også tale om kontekst i videre forstand med henblikk på den historiske situasjon med alle dens implikasjoner som grunnlag for forståelsen.

Med *kerygma* velger vi å forstå tekstens budskap, tekstens anliggende. Kerygma er derfor ikke uten videre identisk med selve teksten.

Kjennskap til konteksten er viktig for å kunne avdekke kerygma.

I *forkynnelsestjenestens situasjon* opptrer det en ny kontekst i videre forstand, nemlig den aktuelle situasjon forkynneren selv og hans tilhørere befinner seg i. Det er hans oppgave som forkynner, som herold, å trekke forbindelseslinjen fra den opprinnelige historiske situasjon til hans egen aktuelle situasjon eller kontekst for å kunne presentere kerygma i en meningsfylt sammenheng.

Det er tydelig at vi i forkynnelsestjenestens situasjon opererer med både *variable og konstante elementer*. Det konstante element er kerygma forstått som budskapet. Kerygma er proklamasjon, og går både på form og innhold. På formen forsåvidt som budskapet formidles som en autoritativ meddelelse fra høyeste hold, d.v.s. fra Den Hellige Gud. På innholdet forsåvidt som det kristne budskapet har et bestemt innhold. Elert taler f.eks. om «das Sollgehalt des Kerygmas».¹

Kerygma som det konstante element har sin kilde i Gud selv, «lysenes Fader, hos hvem det ikke er forandring eller skiftende skygge» (Jak.1.17).

1 W. Elert, *Der Christliche Glaube*, 3. Aufl. Hamburg 19 s. 33,39.

Det variable element finner vi i konteksten, d.v.s. hos herolden selv, hos hans tilhørere og i den aktuelle situasjon hvor møtet mellom disse finner sted.

Vi kunne forsøksvis sette det hele opp på en enkel formel og si:
kontekst + kerygma = forkynnelse

Dette innebærer at prekenen er situasjonsbestemt, punktuell. Den er «einmalig», «ein Geschehnis» – som aldri kan gjentas, reproduseres. Evangeliets ord er en Guds kraft til frelse.

Godtar vi en slik tankegang, er det klart at konteksten bør vies stor oppmerksomhet.

*

Vår oppgave er å si noe om *misjonsforkynnelsen*. Hos den vanlige tilhører rettes da oppmerksomheten straks mot selve misjonsprekenen med dens form og innhold. Man venter at denne på mange måter atskiller seg fra andre typer prekener. Og man er interessert i å få presisert likheter og forskjeller. Dette er naturligvis en viktig og relevant oppgave. Derfor finnes det også atskillig litteratur om dette emnet. Her er det grunnlag for å oppta viktige teologiske spørsmål til drøfting.

Jeg foretrekker likevel i denne omgang hovedsakelig å konsentrere meg om konteksten, d.v.s. om den aktuelle situasjon, det variable element, som sammen med kerygma, det konstante element ligger til grunn for prekenens form og innhold.

Men før vi for alvor kan ta fatt på det, må vi prøve å finne en bestemmelse av uttrykket *misjonsforkynnelse*, eller forkynnelse i en misjonssituasjon.

Hva er så en misjonssituasjon? Det er sannelig ikke så lett å si, i alle fall ikke i våre dager, hvor ordet misjon er et av de mange begreper som er blitt preget av «comprehensiveness», d.v.s. den inkluderende tenkningsstruktur som er blitt så alminnelig innenfor moderne misjonsteologi og økumenikk.²

Ettersom kirken ifølge denne terminologien er i misjon når den proklamerer sitt budskap, så fortjener all forkynnelse betegnelsen misjonsforkynnelse. I så fall er misjon å betegne som et av de karakteristika som hører til kerygma som forkynnelsens konstante element.

² Se f.eks. J. H. Bavinck, *An Introduction to the Science of Missions*, Nutley, N.J. 1960, s. 107 ff.; H.-W. Gensichen, *Glaube für die Welt*, Gütersloh 1971 s. 199 f.

Vi vil ikke her gi oss inn på en begrepsdiskusjon, men forsøker i stedet å finne frem til en bestemt prekensituasjon.

Den snarreste veien er vel å gå via eksempler. Vi nevner fire:

1. En norsk høymessepreken. Den trenger ingen nærmere presentasjon.
2. Et friluftsmøte på torvet. Der representerer tilhørergruppen hovedsaklig såkalte «kirkefremmede».
3. En høymessepreken i Antsirabè kirke på Madagaskar. Den rommer 2000–3000 mennesker og er praktisk talt full hver eneste søndag. Det er over 100 år siden evangeliet lød på dette stedet for første gang. Idag er ca. 50 % kristne (kirketilhørig) i Antsirabè.
4. Et friluftsmøte på torvet i en hedensk landsby, hvor evangeliet aldri før har lydt.

Hvilke av disse fire situasjoner vil man betegne som misjonssituasjoner? En kunne være fristet til å si at en her har å gjøre med to typer forkynnelse, de to høymesseprekene p.d.e.s. og de to torvmøtene p.d.a.s. og betegne de to sistnevnte som misjonssituasjoner, etter som jo begge henvender seg til en tilhørergruppe som må betegnes som «kirkefremmede».

Og likevel er ikke dette noen selvsagt konklusjon, i alle fall ikke for det som må sies å være vanlig tenkning i misjonskretser her i landet.

Fra en side sett er der jo mange likheter mellom de to gudstjenester. Kirkebygningen er tradisjonell, bygget av norske misjonærer, og kunne ha stått hvor som helst i et norsk landskap uten å vekke oppsikt, uten kanskje ved sin størrelse. Alterpartiet i kirkerommet er velsignet fri for alterbilder, d.v.s. mer eller mindre upassende malerier, forøvrig etter menighetens eget ønske – mot misjonærenes. Høytaleranlegget fungerer tilfredsstillende, både fra alter og prekestol. En dyktig organist leder gudstjenesten fra et pipeorgel.

Liturgien er bortimot identisk, tekstrekkene likeså. I 1966 kom jeg fra et tre års opphold i Norge og overvar en gudstjeneste i denne kirken. Etter å ha hørt prekenen av den gassiske presten, tenkte jeg som så at denne prekenen var bedre enn minst 75 % av de høymesseprekene jeg hadde hørt i Norge de årene jeg hadde vært hjemme. Skulle en først nevne en iøynefallende forskjell, så måtte det være de 2000–3000 mennesker som fylte kirken, og deres mektige sang.

Men misjonssituasjon? Ordet høver likesom ikke riktig.

Det måtte da være at en misjonær er forrettende prest. For de fleste misjonsvenner, misjonsstyrer og faktisk også i mange misjonærs bevissthet representerer dette en misjonssituasjon. Hvorfor? – Jo, misjonæren er utlending, *fremmed*. Han er utsendt fra et land langt borte, nærmere bestemt i Europa. Og han taler et fremmed språk. Det vil si at han bærer preg av manglende språkferdighet og vekker derfor større oppmerksomhet enn en vanlig gassisk prest. Undersøker vi derimot selve prekenen, finner vi neppe noen vesensforskjell fra prekenen i en norsk gudstjeneste.

Den eneste forskjellen består faktisk i misjonærens «utenlandskhet», hans «fremmedhet», og hans «utsendthet». Tilhørerguppen, menigheten derimot må anees for å være en normalt sammensatt menighet (inklusive barn og ungdom). Hvis misjonssituasjonen karakteriseres av tilhørerguppen mer enn av utsendingen, herolden, så er ikke dette noen utpreget misjonssituasjon – selv om misjonæren hadde reist fem ganger rundt jordkloden på forhånd.

Vender vi oss derimot til de to torvmøtene, merker vi at tampen brenner. For her dreier det seg ikke om heroldens, misjonærens «fremmedhet», men om tilhørergruppens «fremmedhet», nemlig i forhold til kirken og dens budskap.

Sammenlikner vi de to torvmøtene, kan vi tale om grader av fremmedhet hos tilhørerne. Den norske torvgruppen har i alle fall vært i en viss, om enn overfladisk kontakt med kirken. Det er ikke tilfelle med torvmøtet i landsbyen. Dette kan betegnes som et ekstremt tilfelle av en misjonssituasjon. Tilhørerguppen kan klassifiseres i den type grupper som Paulus hentyder til med sine ord i Rom.15.20f: «Dog så at jeg satte min ære i å forkynne evangeliet, ikke der hvor Kristus allerede var nevnt, forat jeg ikke skulle bygge på fremmed grunnvoll, men, som skrevet er: De, som ikke har fått budskap om ham, skal se, og de som ikke har hørt, skal forstå.»

*

Man har vel merket at vi allerede er langt inne i emnet, og at det her dreier seg om atskillig mer enn om en ren begrepsbestemmelse. Vi er allerede i gang med å beskrive konteksten.

Misjonsforkynnelse i snever forstand, slik den er beskrevet av Paulus, finner vi flere eksempler på i NT. Den mest kjente er vel Aeropagos-talen. Der foregikk det også på et slags torv, i alle fall på et offentlig samlingssted.

Istedenfor å forsøke å analysere et av disse eksempler, er det naturligere for meg som aktiv misjonær å velge en situasjon eller en kontekst som jeg kjenner godt fra egen praksis.

To menn er på vei gjennom jungelen. Den ene bærer en ryggsekk, den andre en kurv på en stokk over skulderen. Den hvite mann er kledd i skjorte og shorts og går med hvite plastikk-sandaler med nubber under. Den gassiske evangelisten er iført sort dress, men han går barbert. De følger smale skogsstier gjennom tett kratt. De vasser gjennom gjørmete rismarker, over bekker og elver. Solen steker, og svetten renner.

Oppe på en haug skimter de konturene av noen hus, en landsby, det foreløpige mål for turen. Dette var et av de steder «hvor Kristus enda ikke var nevnt».

De to opptrer som vandrere flest, utveksler hilsener i vanlige former med folk i landsbyen. De står en stund og prater om alminnelige ting. Ettersom det er et uvant besøk og det later til at de to har tenkt å stanse i landsbyen, henter man landsbysjefen. Han er landsbyens sjef i både religiøse og verdslige saker. Det er nettopp denne mannen de to ventet på.

Høvdingen ber dem inn i sitt hus. Det tilsier vanlig høflighet og gjestevennskap. Huset er en vanlig skogshytte, uten vinduer, uten stoler og bord, med bare matter på gulvet og en grue i det ene hjørnet. Ilden brenner og rommet er delvis fylt av røk. Den svir i øynene. Det er et vanlig beboelseshus. Samtidig er det også høvdingens sakrale kongehus, hvor hedenske riter utføres.

Alle setter seg på gulvet, høvdingen på sin faste plass. De to fremmede får hedersplassen for gjester. Det er forresten ikke riktig at de sitter rett på gulvet. Der er blitt utlagt rene sittematter. Ofte blir en tildelt lave puffer til å sitte på eller støtte albuen på, en langt mer behagelig hvilestilling enn å sitte vaglet opp på en stol.

Der kommer flere inn i huset, helst menn, men også kvinner og barn. Alle kommer de frem og hilser, utveksler noen ord, og setter seg, eller de går ut igjen. Samtalen kommer straks i gang og dreier seg om alminnelige ting, ikke minst nyheter. Gjester betyr kommunikasjon, nytt utenfra.

De fremmede nevner foreløpig ikke noe om sitt ærend. Det kommer senere. Først må en bli kjent.

Om en stund serveres det kaffe – eller hvis det passer slik med hensyn til tiden – dampende ris og kokt høne.

Først når alle disse tingene er unnagjort – en kunne kalle det

den innledende fase – kommer en til selve saken. På det tidspunktet er huset etterhvert blitt fylt av folk. I denne gruppen er alle saker fellessaker. De glisne veggene med trekk og solgløtt er heller ikke konstruert for isolasjon, hverken på det auditive eller det visuelle plan. Her treffer en et kollektiv, et samfunn.

Folk er nysgjerrige. De er spente på å høre hva de fremmede har på hjertet.

I den følgende samtalen blir alle sittende. Det er den vanlige formen for kommunikasjon. Ingen reiser seg for å holde tale. Ingen synger kristne sanger. Hvis en ikke forstår hva som sies, virker det som samtaler og forhandlinger flest. Ikke noe merkelig med det. Likevel ser en på ansiktsuttrykkene at det dreier seg om viktige ting. Her er spent oppmerksomhet.

Ingen tar notis av det om du blir nødt til å klø deg på diverse steder. Loppene biter. Kakerlakker piler mellom bena dine. Røyken svir i øynene. Unger krabber på gulvet. Midt under «talen» kan det være en mann kommer inn. Han går bort til den fremmede, rekker frem hånden, hilser og utveksler noen fraser. Avbruddet er helt naturlig. Etterpå fortsetter du hvor du slapp.

Hva er det da som sies? Den gassiske evangelisten tar først ordet. Han er den minst fremmede. Deretter tar den hvite mann ordet.

Og hva sier så disse to? Det går eksempelvis ut på følgende, fattet i korthet.

Først presenterer de seg, sier hvem de er og hvor de kommer fra. Så meddeler de sitt ærend. De er sendt hit, sier de. De kommer ikke i sitt eget navn. De kommer på vegne av en annen, som hans utsendinger og stedfortredere. De vil gjerne få lov til å overbringe hans hilsen og hans ord.

Dette er i og for seg normalt og ikke på noen måte oppsiktsvekkende. Oppsiktsvekkende er derimot det de sier om hvem som har sendt dem. Det er nemlig Skaperen selv, han som har gjort alle ting. Ravinalaen, palmen som hytten er bygget av. De skogbevokste høydene rundt omkring, så langt øyet rekker, er hans verk. Det er han som lar risen spire, som gir regn og sol, barn og etterkommere. Ja, selv luften som vi ånder inn, kommer fra Ham. – Dette er kjente ting, og tilhørerne nikker. – Og så følger det: Men enda Han har gjort alle ting, er det ingen av dere som har sett Ham med deres øyne. Ingen av dere har hørt Ham tale. Det er Han som har sendt oss. Det er Han som vil dere noe her i landsbyen.

Dere har ikke hørt hans tale. Likevel har han talt, og mennesker har hørt hans tale. Hans tale er samlet i denne boken (Bibelen), og vi er kommet for å overbringe dere hans tale (gjestene har til hensikt å overlevere et Nytestamentet).

Og så følger det et eksempel på denne talen, en enkel bibelsk beretning, som f.eks. liknelsen om den fortapte sønn. Den har alltid en sterk virkning på slike tilhørergrupper.

Om det faller naturlig, avslutter gjestene sitt innlegg med en enkel bønn.

Når gjestene har talt ferdig, tar høvdingen ordet ifølge skikk og bruk. Det finner ikke sted noen diskusjon. De fremmede har fremført sitt ærend. Det er hørt. Det kan tenkes at de blir bedt om å komme igjen, slik at man får høre mer.

*

Dette er et eksempel og ikke noe paradigma. Det fins mange måter å presentere budskapet på. Men et konkret eksempel kan være av verdi for å illustrere betydningen av konteksten.

Vi vil prøve å markere de faktorer som sammen med kerygma bestemmer forkynnelsen.

Først vil vi minne om den sterke kontrasten mellom kerygma i den gudstjenstlige sammenhengen og i den hedenske skogshytten. Det er med på å fremheve det variable element, konteksten, d.v.s. det punktuelle og situasjonsbestemte.

Vi vil merke oss følgende punkter, som alle hører med i en bestemt helhetssammenheng og sikter frem mot det samme punkt, nemlig mot det øyeblikk hvor kerygma lyder.

1. *Den hvite og den svarte i følge.* Det er kirken i funksjon. Kirken i misjon. De er begge utsendt, selv om hudfargen er forskjellig, og selv om distansen hjem er større for den enes vedkommende. Det som karakteriserer situasjonen som misjonssituasjon er ikke utsendingenes fremmedhet i nasjonal eller linguistisk forstand, men den felles fremmedhet i forhold til tilhørergruppen, og tilhørergruppens tilsvarende fremmedhet overfor evangeliet og Guds folk. Utlendigheten må her søkes på annet hold enn det tradisjonelle (geografiske).

2. *Den hvite og den svarte i følge.* De er medarbeidere og evangelister, misjonærer, utsendt i samme ærend, med det samme oppdrag, av den samme kirkeorganisasjon. At den hvite også er utsendt av sin hjemmemenighet i et annet land, er forsåvidt underordnet i denne sammenhengen.

3. *At de er to i følge* er forøvrig bibelsk.

4. *Den sosiologiske kontekst.* Det som hittil er nevnt, hører til den kirkelige kontekst. Handlingsmønsteret derimot er integrert i den stedlige sosiologiske kontekst. Strukturen, mønsteret er velkjent, selv om de to gjester er fremmede. De går inn i en fremmed kontekst, og utnytter den for sitt formål.

De kunne ha opptrådt annerledes. De kunne ha bedt om tillatelse til å holde et «møte» i tradisjonell, kirkelig regi. Man kunne ha reist seg inne i skogshytten, fremført en bønn, sunget en sang, lest et skriftord, fremført en tale etc.

Denne struktur ville ha brutt med den stedlige kontekst og innført et unødvendig element av usikkerhet og frykt. Den fremmede strukturen ville ha stengt for kerygma, ikke åpnet for den.

5. *Den menneskelige kontakt.* Innledningsfasen er et element av den stedlige kontekst. Samtidig tjener den til å fremme menneskelig kontakt og tillit. Medmenneskelighet er en viktig forutsetning for og en integrerende del av den kontekst som danner bakgrunnen for kerygma. Kontekst betyr kontakt. I sin bok «*The Christian Message in a Non-Christian World*» hevder *Kraemer* i diskusjonen om tilknytningspunktet at misjonærens person er det avgjørende tilknytningspunktet.³ Her kunne det være berettiget å tale om *Christian presence*, ikke som et mål i seg selv, men som en forutsetning for *message*.

6. *Dialogen.* Innledningsvis sa vi at kerygma, både til form og innhold, representerer det konstante element i forkynnelsen. M.h.t. formen sa vi at kerygma fremføres som en autoritativ meddelelse fra høyeste hold, fra den Hellige Gud. Hvordan harmonerer det med denne situasjonen, som vel snarere må betegnes som *dialogens form*? Hvordan kan en tale om en autoritativ meddelelse fra den Hellige Gud når samtlige sitter på gulvet mens ilden brenner på grua og røyken svir i øynene, mens løpper biter og kakerlakkene farer frem og tilbake mellom dine hvite, bare ben? Spørsmålet kan synes banalt. Likevel er det vesentlig. Det er riktig at kerygma fremføres i dialogens form, men det gjelder bare dens ytre struktur. For her er det ingen virkelig dialog. Her er det ingen diskusjon eller meningsutveksling. Gjestene har en meddelelse, et budskap å fremføre. De gjør det. Det er hørt. Og hva de ytre tingene angår, henger det sammen med ens egen vestlige bakgrunn om en ikke synes at de er tilstrekkelig verdige.

³ H. Kraemer, *The Christian Message in a Non-Christian World*, London 1938 s. 140 f.

7. *Ordet som fremføres.* Det består egentlig av to deler. En innledning om Skaperen, og en enkel bibelsk fortelling, den bortapte sønn.

Innledningen om Skaperen hører også med til konteksten, og må ikke forveksles med selve kerygma, som representeres av fortellingen om den bortapte sønn.

Denne forveksling gjør man seg ofte skyldig i, f.eks. i forbindelse med Paulus' Aeropagus-tale. Hans omtale av «Den ukjente Gud» må ikke forveksles med kerygma. Det er en innledning og fører inn i selve kerygma, som er budskapet om den oppstandne Herre. Det var her reaksjonen kom og mange lo ham ut. Man har lett for å glemme at apostelen karakteriserer tilhørernes gudskunnskap som «vankundighet» (jfr. uttrykket «den ukjente Gud»). – Paulus ble også bedt om å komme igjen slik det også skjer med oss i misjonssituasjonen: «Vi vil høre deg ennå en gang om dette» (Acta 17.32). Ikke p.g.a. det han sa om «den ukjente Gud», for det var kjente ting, men p.g.a. hans underlige tale om oppstandelsen fra de døde, noe som høres like merkelig ut i hedensk sammenheng idag som på Paulus' tid.

En slik innledning er ikke konstant. Den hører til det variable element. Man kan også velge andre former, som f.eks. å tale om det felles menneskelige i sorg og glede, ikke minst overfor døden, trass i alle tilsynelatende og åpenbare forskjeller, som f.eks. hudfarge og skikker.

Enhver preken bør som kjent ha et aktuelt utgangspunkt som skal tjene til å fange oppmerksomheten. Talen om Skaperguden eller om det felles menneskelige er slike aktuelle utgangspunkter. Selve kerygma er likevel noe annet.

8. *Kerygma.* Selv om vi i denne sammenhengen ikke foretar noen analyse av en preken, eller av den del av prekenen, som inneholder budskapet, kerygma, er det likevel et spørsmål som må besvares, nemlig dette: Hvordan kan en slik enkel fortelling som liknelsen om den bortapte sønn, fortjene betegnelsen kerygma, dersom man med det mener summen av det kristne budskap? – Vi kan si at den inneholder selve det sentrale evangeliske motiv, «den evangelischen Ansatz»,⁴ som potensielt inneholder hele det kristne budskap. Saken er nemlig den at denne første kontakt hører hjemme i en videre kontekst, nemlig i en sammenhengende kristen undervisning. Hoved-

4 W. Elert, *Morphologie des Luthertums I*, München 1952 s. 15 ff.

saken er at kontakten er skapt, brohodet etablert, seden sådd, interessen vekket.

9. *Homiletiske synspunkter*. Selv om prekenen ikke gjengis og analyseres, skal en her likevel nevne et par synspunkter som er viktige nettopp for denne situasjonen.

a. En enkel fortelling. Den bør være enkel og klar, lett å huske og gjenfortelles.

b. Som regel tar en sikte på fortelling, d.v.s. gjengivelse av historisk stoff. Her er skjedd ting, som tilhørerne ikke har kjennskap til. (Jfr. søndagsskolens: «Misjon er å fortelle hedningene om Jesus»)

c. Abstraksjoner, d.v.s. bruk av kristne begreper og forklaringer bør unngås. Språket er foreløpig ikke egnet til det. Tilhørerne har ingen mulighet til å oppfatte og forstå hva som menes. Fortellingen bør i seg selv inneholde elementer som vekker undring og diskusjon blant tilhørerne. De kommer selv til å sette navn på det ut fra sitt eget forståelsesnivå. Neste gang en kommer igjen, sier en noe mer. A. C. Krass's skildring av en liknende situasjon i Chokosi-stammen i nordøst Ghana nevnes som et avskrekkende eksempel: «In the first meeting we would preach a sermon, sometimes in a form of a dialogue with the villagers, setting forth *the whole Gospel from creation to the coming of the Kingdom*»!⁵

*

Denne fremstillingen har hatt til hensikt å vise sammenhengen mellom kontekst og kerygma. Vi har forhåpentligvis fått et visst inntrykk av spennvidden, mulighetene for variasjoner innenfor konteksten uten at det behøver å skje på bekostning av kerygma, budskapets innhold.

Det som her skaper variasjonene, er nettopp misjonssituasjonen, konfrontasjonen av de to forskjellige slags fremmedhet.

Dette er i og for seg ikke noe egenartet for det vi populært kaller misjonsmarken til forskjell fra våre hjemlige marker.

I bibelsk sammenheng skjelner vi som kjent mellom *sentripetale* og *sentrifugale* bevegelsesretninger. Sion, templet, er verdens midtpunkt, og «alle hedningefolk skal strømme til det.» Det er den sentripetale bevegelsesretning. «Gå ut og gjør alle folkeslag til disipler». Det er den sentrifugale bevegelsesretning. Begge deler har sin plass i kirken, det sentripetale element i gudstjenestlig sammenheng, det sentrifugale på torvmøtene eller i skogshytten. Begge deler

5 Etter D. McGavran, *Understanding Church Growth* 1970 s. 333.

hører til kirkens vesen og funksjon i verden. Derfor kan misjons-situasjonen som sådan ikke begrenses geografisk. Den hører inn under enhver prests og forkynners aksjonsområde.⁶ Her passer det ikke å tenke rigorøst skjematisk. Vi har tidligere talt om grader av fremmedhet, d.v.s. grader av misjonssituasjon. Også i guds-tjenestlig sammenheng er der et moment av fremmedhet. Derfor bør der i enhver preken være et element av misjonsforkynnelse. På samme måte er der endog i den ekstreme misjonssituasjon et element av tilbedelse. Selv om ikke konteksten tjener til å fremheve dette element, så bør ærefrykten for den hellige Gud alltid komme til uttrykk i presentasjonen av budskapet selv om en sitter på en matte mens røyken sviver i rommet.

I kirkens samlede virksomhet bør der være balanse mellom de sentripetale og sentrifugale bevegelsesretninger. Her er det jo tale om bevegelse, ikke om stillstand. En sirkel er en død ting på et papir. Sentrifugale og sentripetale bevegelsesretninger eller kraftkomponenter kan det bare være tale om hos en gjenstand som beveger seg rundt et sentrum. Balansen mellom disse komponenter gir stabilitet i bevegelsen, noe som er noe ganske annet enn statisk stillstand eller bevegelsesløshet.

I denne sammenhengen, hvor det dreier seg om misjonsforkynnelsen, er det viktig å understreke at der hvor sentrum er fast, hvor kerygma er konstant, der tillates det stor bevegelsesfrihet og elastisitet i konteksten.

Og hva er så konteksten i vår norske kirkevirkelighet? Personlig er jeg av den oppfatning at betegnelsene folkekirke og statskirke tåkelegger de faktiske forhold, nemlig at Den Norske Kirke befinner seg i en misjonssituasjon i sitt eget folk, og at den snarere bør betegnes som «misjonskirke». I all den virksomhet, som foregår her hjemme, både på det kirkelige og det frivillige plan, er det sentripetale element så dominerende, at en fristes til å si at Den Norske Kirke har mistet

⁶ Frelsheshistorisk er der en forskjell mellom hjemmepublikum og utepublikum, trass i den felles fremmedhet. Der er forskjell mellom post-kristne og pre-kristne folk, mellom døpte og udøpte «fremmede», som mellom Israel og ikke-Israel i apostolisk tid. Misjonsbefalingen (f.eks. Acta 1.8) inneholder både en geografisk og kronologisk progresjon.

Det dreier seg her om en futurisk-esjatalogisk målsetting, som kirkene ikke har lov til å ignorere. Mat. 24.14. Det er den bestemte reservasjon som vi må ta overfor en kritikk-løs anvendelse av slagordet «Misjon på seks kontinenter».

bevegelsen og befinner seg i statisk tilstand (så å si en «statisk statskirke»!). Der er bevegelse nok, men bevegelsen er introvertert, ikke utadrettet – som i en bakevje, hvor den store strømmen farer forbi. En sann kirke er alltid en kirke i bevegelse, en kirke på marsj. «Gå ut og forkunn evangeliet for all skapningen». Det gjaldt både jøder og «hedninger». Idag gjelder det både nordmenn og andre folk.

Av den grunn er det nødvendig og ønskelig med et grundig studium av konteksten, d.v.s. av den situasjon og det samfunn vi får vår tjeneste i. Derfor har dette betydning ut over selve forkynnelse situasjon og gjelder det teologiske studium i det hele. I studiet blir hovedvekten lagt på kerygma, d.v.s. på de tradisjonelle teologiske basisfagene, mens de fagene som skulle hjelpe oss til en bedre orientering i det samfunnet vi får vår oppgave i, d.v.s. konteksten, dessverre har hatt altfor liten plass. Uten kontekst blir basis hengende i luften og kommer i fare for å få en doketisk karakter. Ordet blir ikke kjød.

Dette er viktig for misjonærer. Derfor trenger de en egen misjonsvitenskapelig utdannelse. Men det gjelder ikke bare «misjonærene». Også Den Norske Kirke befinner seg som nevnt i en misjonssituasjon. Ja, vi har ikke lov til å isolere Den Norske Kirke fra sammenhengen der ute. Også misjonærene (f.eks. i Det Norske Misjonsselskaps tjeneste) er Den Norske Kirkes utsendinger med Den Norske Kirkes ordinasjon til tjenesten. Det kunne være på sin plass å minne om at vi ikke bekjenner UNA SANCTA ECCLESIA NORVEGICA, men UNA SANCTA CATHOLICA ET APOSTOLICA ECCLESIA. Kirken er én⁷ UNA SANCTA, og den er verdensomspennende CATHOLICA. Den er APOSTOLICA, også i betydningen «utsendt». Derfor gjelder misjonsoppdraget både vår nærmeste kontekst, vårt eget «Jerusalem og Samaria», og hele verden, like til jordens ende. Acta 1.8. Vi er brødre og medarbeidere i den samme kirke, i den samme tjeneste, og med det samme mål, selv om konteksten er forskjellig.

«Og dette evangelium om riket skal forkynnes til et vitnesbyrd for alle folkeslag, og da skal enden komme.» – «Leiblich zerstreuet, aber geistlich versammelt» som Luther sa. Legemlig, geografisk spredt ut over hele jorden, og likevel «ett legeme og én Ånd, likesom I og er kalt til ett håp i eders kall, én Herre, én tro, én dåp, én Gud og alles Fader, Han som er over alle og gjennom alle og i alle.» Ef. 4.4–6.

⁷ WA XXVI 506₃₀